2/2019

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

www.sspe.cz

Michaela Lesařová-Roubíčková, C4 + slepotisk, 2014

GRAFIKA A SKLO V ŽIVOTĚ MICHAELY LESAŘOVÉ–ROUBÍČKOVÉ

Jubilující výtvarnice Michaela Lesařová-Roubíčková byla tak laskavá, že odpověděla na několik otázek redaktora Knižní značky.

Před několika dny jsem navštívil výstavu Plejády skla 1946–2019 v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Byla mi nápadná podobnost Vaší grafické tvorby se sklářskou tvorbou Vaší maminky Miluše Roubíčkové. Můžete nám to trochu osvětlit?

Pokud vidíte nějaké podobnosti s maminkou, není to výsledek výchovného směrování ani mého záměru, asi jen to, že naši vnímavost tříbily stejné okolnosti a prožitky, rodila se ze stejného podhoubí nálad, a doufám, že pokud divák může spatřovat „příbuznost", pak v mentální úrovni pocitů, možná i námětů – často

Michaela Lesařová-Roubíčková, C4

všedních předmětů, případně v používání pestré barevnosti, nikoli ve tvarosloví, kde pracujeme každá po svém a v jiném oboru. Rodiče i ostatní okolo naštěstí byli daleci toho předávat hotový názor, dopřávali mně i sestře příležitosti k poznání a vzdělání, abychom se samy mohly rozhodnout (až do maturity máme všeobecné gymnaziální vzdělání), a nanejvýše nás nenápadně pozorovali a odhalovali, co je které z nás dvou nejbližší. Já se záměrně rozhodla netvořit sklo, abych ani jen podvědomě a bezděky nezabrousila do něčeho, co už dělali rodiče, navíc vyčerpávajícím a nepřekonatelným způsobem. Na to jsem měla jasný názor.

Na rozdíl od svých rodičů jste se věnovala grafické tvorbě. Místo manipulace s rozžhaveným sklem jste se rozhodla pracovat klasickými grafickými technikami pro tisk z hloubky s poněkud méně nebezpečným rytím kovových desek a pro barevnou litografii. Bylo to Vaše vnitřní rozhodnutí podpořené touhou po vzniku výjimečných grafických listů?

Od malička jsem vedle malování něco vytvářela rukama. Vyrůstala jsem s rodiči a sestrou ve velké rodině v miniaturním bytě babičky a dědečka z matčiny strany, kde kromě nich bývali často přes den i jejich sourozenci a kolem nás stále někdo něco dělal. Bylo to pro nás děti inspirující i samozřejmé také si něco zkoušet. Krom toho, že jsme se sestrou dostaly jedny Vánoce obrovskou plechovou paletu, která se dala zavřít jako krabice a skrývala tuby temperových barev fascinujících jmen: modř blankytná či královská, vert Paul Veronése, zem zelená, van Dyckova hněď, kraplaky, umbry, kadmia, indická červeň…, měly jsme také staveb-

nici Merkur, strýc Vašek mne učil pájet a opravovat kdeco, příležitosti byly všestranné, dědečkovy obrázkové slovníky všeho druhu a jazyků světa přetékaly zajímavostmi, muzicírovalo se, byly jsme svědky výstav i přátelských setkání, kde vznikaly dějiny současného umění…. To prostředí, kde se každý stále něčím zabýval, nás přirozeně nenechalo sedět se založenýma rukama a vtáhlo nás

Michaela Lesařová-Roubíčková, C4 + slepotisk, 2006

do děje. Sestra je kunsthistorička a mé rozhodnutí pro studium grafiky nepadlo proto, abych se vyhnula výhni huti, ale abych se nestala Alenkou Ladovou. Při vší úctě k ní, jak stručněji vyjádřit chuť jít vlastní cestou. Od skla mne odrazovala také jeho křehká povaha, jak to tatínek hezky popsal – nejlepší kus se vždycky rozbije. Třetím důvodem bylo naučit se řemeslu grafických technik, což odpovídalo mému rukodělnému naturelu a v životě mi později přišlo vhod, že jsem mohla tvořit nezávislá na dalších lidech a jejich pracovní době a třeba si i experimentovat, když domácnost utichla a děti usnuly.

Vaše grafiky se vyznačují bohatou barevností, někdy používáte nepravidelné tvary desek a rovněž slepotisk. Je to vlivem Vaší podvědomé touhy vytvořit v ploše zdání prostoru?

Zkoušet něco vyrobit rukama bylo pro mne stejným dobrodružstvím, jako o věcech přemýšlet. Přijít na to, jak co vyrobit, vypilovat, provrtat – nic z toho bych si nedala vzít, tak nějak ruku v ruce vznikly mé vlastní technologie. Při práci s tisky z desek mne uchvacoval třetí rozměr, který vznikal velikým tlakem při tisku. Na rubu tisku byl plasticky vytlačen obrys kovové grafické tiskové matrice a nebyl nijak využit a oslaven, snažila jsem mu dát vyniknout a začala jsem těm deskám dávat jiné než pravoúhlé tvary a začleňovat plastický slepotisk i z pohledové strany. Myslím, že stále to byla ta zkušenost z dětství: kutit něco, naslouchat materiálu a dát vyniknout jeho vlastnostem, hledat materiálu i sobě vlastní cestu. Tatínek v praxi razil krédo poznat a chápat materiál a dát mu příležitost vyniknout v přirozenosti jeho vlastností. No, a pokud jde o barvy, miluju je a těším se z nich, všechno kolem je barevné a mám i barevné sny – udivuje mne, že někdo ne. A maminka, ta rozehrála v současném skle celou škálu barev, jakou tehdy nikdo neužíval.

Jste členkou Sdružení českých umělců grafiků Hollar a od roku 1974 rovněž členkou Spolku sběratelů a přátel exlibris. Je těžké porovnávat velkou profesní organizaci, jakou je Hollar, se Spolkem sběratelů exlibris a drobné

grafiky. Sdělte nám, prosím, Váš názor na současnou činnost těchto dvou spolků, které oslavily nedávno sté výročí svého vzniku.

Činnost Hollaru i Spolku sběratelů a přátel exlibris se snažím nejen sledovat, ale i aktivně se účastnit dění a vážím si toho, že je ještě počítáno s mým názorem, když se tak mnohé mění a přichází nové a noví lidé. Je patrno, že je nelimituje velikost ani jiné parametry organizace, obě se zřetelně proměnily a proměňují při-

Michaela Lesařová-Roubíčková, C4, 1978

měřeně době, používáním novým médií a technologií, aktivitou v pořádání akcí. Gratuluju a držím palce. Jen připomenu, že i v minulosti pracovali všichni s maximálním nasazením, aby dotáhli v mezích možností a často sdružování nepřejících dobách věci k tomu, že je nač navazovat. Také jsem již dříve ocenila, že vnímám význam sběratelů, sběratelství a výměn jako cosi mimo jakýkoli režim politický, jako opravdu globální záležitost, jak by měl svět fungovat a jak právě v oblasti sběratelů exlibris bez přerušení vždy fungoval. Díky za to.

Zásluhou několika členů našeho spolku existuje elektronický soupis Vašich exlibris s asi 110 položkami. Bylo by možné vydat ve spolupráci s Vámi tiskem soupis Vašich exlibris?

Za nejtěžší poznání mládí pokládám dokázat přijmout, že není reálné uchopit všechno z nepřeberných životních možností, co by člověka bavilo a v čem by asi i byl dobrý. Vzhledem k tomu, že jde o jubilejní bilanci, musím uznat, že mi bylo dopřáno ujít hezký kus cesty a dospět i k uklidnění, že co má přijít, přijde, až nadejde toho čas. Ironií osudu nakonec došlo k tomu, že jsem strach, že něco rozbiju, musela hodit za hlavu a poslední léta rodičů jsem je doprovázela do hutě, sdílela jejich fascinaci sklem i celým procesem jeho proměn, jejich sklo balila, převážela, instalovala na výstavách. Vlastně jsem měla víc do činění se sklem než s grafikou, a tím vznikly pauzy v mé tvorbě i komunikaci kolem jejích soupisů. Měla bych upozornit, že nepracuji leptem, ale osud mne nasměroval k suché jehle. Do maličkého bytu prarodičů se další přírůstek nevešel a já si s manželem a očekávaným dítětem našla (opět malinký) byt bez ateliéru, navíc mimo Prahu, kde jsem leptat nemohla, což nebylo ničemu na závadu, opatřila jsem si satinýrku a mohla začít, kdykoli dítě usnulo. Vše kromě litografie, na níž nemám vybavení, tisknu sama. To

přineslo další možnost experimentovat s deskami i ve fázi tisku, domalovávat je na monotypy, různě je řadit v nové celky atd. Vycházet z toho, co se nabízí, improvizovat a experimentovat – co lepšího si může výtvarník přát.

Michaela Lesařová-Roubíčková

KAREL URBAN SE DOŽIL 75 LET

Narodil se v Praze 22. května 1944. Členem SSPE se stal 14. 1. 2004 a na valné hromadě v roce 2008 byl zvolen členem výboru SSPE a hned v následujícím roce předsedou SSPE. Na 36. kongresu FISAE

Ing. Jan Langhammer, CSc., a Karel Urban, Praha, 2018, foto J. Šulc

konaném v ruské Vologdě v roce 2016 bylo rozhodnuto, že se bude další 37. kongres FISAE konat v Praze a pan Karel Urban byl zvolen předsedou FISAE na následující dva roky. Z důvodu časového zaneprázdnění v souvislosti s přípravou kongresu nepřijal na další valné hromadě v roce 2017 funkci předsedy SSPE, ačkoliv byl zvolen nejvyšším počtem hlasů. Stal se jednatelem SSPE.

K oslavě 100. výročí vzniku SSPE v roce 2018 se zasadil o vydání pamětní plakety, jejímž autorem je Michal Vitanovský, a podílel se organizačně na její konečné realizaci. Podařilo se mu získat podporu Ministerstva kultury ČR na knihu *České sběratelství exlibris v datech*. Významně tak přispěl k důstojné oslavě 100. výročí vzniku SSPE v Národním památníku na Vítkově.

V náročném období příprav kongresu pan K. Urban zejména vyjednal podporu státních úřadů pro kongres FISAE, např. podporu Městského úřadu hlavního města Prahy. Úspěšný 37. kongres FISAE v Praze bude vždy spojen s jeho hlavním pořadatelem panem Karlem Urbanem. O úspěšnosti kongresu svědčí jak vysoká účast sběratelů a výtvarníků, tak pochvalné články v zahraničních časopisech exlibristických společností. Na zasedání zástupců členských zemí sdružených ve FISAE byl pan K. Urban zvolen viceprezidentem FISAE.

Na letošní valné hromadě již pan K. Urban nekandidoval do výboru SSPE, ale stále, pokud je třeba, výboru pomáhá.

Výbor SSPE a jistě všichni členové našeho i zahraničních exlibristických spolků děkují panu Karlu Urbanovi za vykonanou práci v našem ušlechtilém výtvarném oboru a přejí mu zdraví a úspěšnou sběratelskou činnost.

Výbor SSPE

Dr. NORBERT HILLERBRANDT SE DOŽIL 75 LET

Narodil se 16. 5. 1944 ve Vídni, kde vystudoval právnickou fakultu. Zájem o výtvarné umění jej přivedl mezi sběratele exlibris. Stal se členem SSPE, ÖEG a DEG. Je velkým příznivcem českých grafiků a sběratelů. Pravidelně se zúčastňuje valných hromad a sjezdů SSPE. Teprve jeho současné zdravotní problémy mu návštěvy v České republice ztěžují. Ve svém článku, který napsal pro Klause Rödela

z Dánska, uvádí: *„Legendární rakouská sběratelka Dr. Anna Lerperger učinila následující prohlášení: Žádala jsem o exlibris a našla jsem přítele. Toto prohlášení velmi dobře vyjadřuje, proč po 45 letech stále shromažďuji exlibris a pořádám svoji sbírku. Komunikace a osobní kontakt s umělci a sběrateli jsou pro mě velmi důležité. Sběratelé a umělci jsou zajímavé osobnosti, vytvořili pro mě most do světa.*

JUDr. Norbert Hillerbrandt a Vladimír Suchánek, Chrudim, 2017, foto J. Šulc

Jak to všechno začalo? Po studiu ve Vídni jsem jako právník pracoval pouze v provincii. Moje profese a mé soukromé aktivity, horolezectví a fotografování, nebyly pro mě dostačující. Potřeboval jsem kulturní aktivity. Ve Vídni jsem mohl navštěvovat muzea, galerie a obchody se starožitnostmi – a to mi chybělo na venkově.

Grafik a sběratel Erich Schöner mi zprostředkoval kontakt na exlibristy. V roce 1970 vytvořil první dřevorytové exlibris s mým jménem, samozřejmě s motivem z našeho rodného města Wachau. Erich Schöner také kontaktoval další umělce, např. Otto Feila a jeho okruh přátel.

Co mě fascinuje, je to, že pohlížíme na exlibris z mnoha různých stran: umělec, majitel, technika, motiv atd. Pěkné je také to, že si můžete sestavit svou sbírku tak, jak chcete. Veškeré grafické práce v mé sbírce jsou upevněny v paspartách, a jsou tak dobře chráněny. Sbírám jen to, co považuji za krásné nebo zajímavé. Další práce odkládám do krabice, se kterou občas pracuji a došel jsem k poznání, že čas mění chuť. Na počátku byla moje cesta s Dr. Ottmarem Premstallerem do Olomouce. V tehdejším Československu pracovali ti nejlepší a přední umělci s exlibris. Umělci dostali možnost získat požadovanou měnu a sběratelé obdrželi kvalitní exlibris za rozumné ceny. V té době, ještě před pádem železné opony, vznikla mnohá přátelství: 74 českých a 34 slovenských umělců pro mě vytvořilo celkem 325 exlibris vysoké umělecké hodnoty.

V úvodu citované prohlášení Dr. Anny Lerpergerové bylo opakovaně potvrzováno našimi severními sousedy: Vladimírem Suchánkem, Oldřichem Kulhánkem, Karlem Šafářem, Dr. Ivo Prokopem a dalšími, z nichž se stali moji přátelé na celý život.

Doposud pro mě umělci z mnoha zemí vytvořili 560 exlibris. Fráze most do světa je správná. Vrcholem mé sbírky jsou čeští a slovenští umělci (J. Liesler, E. Kotrba, V. Cinybulk, K. Šafář, O. Kulhánek, J. Pileček

Jaroslav Dajč, PF 2018 N. Hillerbrandt, C4, 2017

a další) a umělci jako W. Zwiers, M. Severin, M. Fingesten a rakouští umělci z Cossmannovy školy.

V roce 2007 jsem byl potrestán osudem, postihl mě mišní infarkt. V roce 2015 se projevilo aneuryzma aorty a moje zvětšená aorta musela být nahrazena protézou. Tento proces mě stál hodně energie a musím nyní chodit s berlemi. Zdá se však, že se o mě platí přísloví: Mráz kopřivu nespálí. Musel jsem opustit to, čím jsem se zabýval a co jsem miloval – svou práci, horolezectví a fotografii. Jediné, co teď mám, je exlibris – můj most do světa!"

Přejeme milému dr. Norbertu Hillerbrandtovi zdraví a radost z nových přírůstků exlibris do jeho obdivuhodné sbírky. Výbor SSPE

JUBILEJNÍ EXLIBRIS

Bývá zvykem, že si sběratelé ke kulatým narozeninám dopřejí radost grafickým lístkem v obvyklé úpravě, kde číslo připomíná uplynulý čas. Kreslíř Láďa Dvořák vyhověl zadání Ing. Jiřího Soukupa jubilejním exlibris, které sloužilo zároveň jako pozvánka na výstavu v hradecké Galerii na mostě. Jiří Soukup je na něm představen jako sportovec i jako sběratel exlibris. Střední část listu je věnována všem druhům sportu, které provozoval, hlavně modernímu pětiboji. Vždyť ještě v letošním roce se ve svých dvaadevadesáti letech zúčastnil běžeckého závodu!

Kreslíře Láďu Dvořáka jsem vzal na vědomí jeho lístkem *Liberečtí naivisté* z roku 1990. Znázorňuje plakátovací sloup s pozvánkou na výstavu a kolem přihlížející lidi v dobovém oblečení. Lístek dýchá pohodou letního dne. Líbil se mi. Začal jsem jeho exlibris vyhledávat a evidovat a dlouhou dobu jsem se snažil získat svůj vlastní lístek. Láďa se odmlčel. Věnoval se své druhé, myslím, že i větší zálibě, matematice. Ve Velkých Hamrech založil dokonce matematické muzeum a přednášel o něm v Matematickém ústavu Akademie věd ČR.

Nakonec jsem se dočkal. Letos k mým osmdesátinám mi Láďa vytvořil jubilejní exlibris. Rozčlenil ho do čtyř částí: rodina, volný čas, práce a panel s grafikou, přičemž těmto částem přiřadil čtyři roční období: jaro v rozkvetlé aleji, léto na Máchově jezeře, podzim v továrně a zima na výstavě grafiky.

Ladislav Dvořák, CRD, 2019

Děkuji Mgr. Ladislavu Dvořákovi za dlouholeté přátelství a přeji mu další léta tvůrčího života. Současně pozdravuji Ing. Jiřího Soukupa a přeji mu další sportovní a sběratelské úspěchy.

Vladimír Pospíšil

Pan Vladimír Pospíšil se autorsky podílí na většině v současné době vydávaných soupisů exlibris. Patří mu za to náš velký dík. Přejeme mu do dalších let zdraví a uspokojení z práce pro milovníky exlibris.

Výbor SSPE.

JOSEF VÁCHAL A KNIHOVNA NÁRODNÍHO MUZEA

V letošním roce si připomínáme kulaté výročí úmrtí Josefa Váchala (1884–1969), který náležel k nejosobitějším českým umělcům 20. století. S Národním muzeem byl v kontaktu již od roku 1909, kdy obohatil jeho sbírky souborem grafik. O rok později věnoval do Knihovny Národního muzea svoji první autorskou knihu *Vidění sedmera dnů a planet* a *Přepěkné čtenj o gasnowidném Wawřincowi*. Sbírka Váchalových autorských knih byla následně v několika etapách v muzejní knihovně rozšiřována. V roce 1930 bylo jeho knižní dílo vystavováno v historické budově Národního muzea. Váchalova mimořádně rozsáhlá tvorba je vedle Památníku národního písemnictví výrazně zastoupena rovněž ve sbírkách Knihovny Národního muzea. Zvláště díky částečnému zisku vybavení umělcova ateliéru ve Studeňanech u Jičína (originální nábytek s bohatou řezbou a polychromií J. Váchala z let 1909 až 1926, litery, rukopisy, fotografie, dřevorytové štočky atd.) krátce po smrti J. Váchala a jeho životní družky a grafičky Anny Mackové (1887–1969) v letech 1970 až 1974. V roce 1989 byl zakoupen zlomek (50 svazků) původní Váchalovy knihovny, převážně v originálních uměleckých vazbách s řadou provenienčních prvků.

Dnešní neutuchající zájem o dílo J. Váchala dokreslují téměř každoroční zápůjčky především autorských knih a štočků na výstavy v České republice, návštěvy badatelů, případně reprodukce sbírek v publikacích. Knihovna Národního muzea se také snaží pestrou sbírku váchalian prezentovat na portálu Národního muzea eSbirky.cz – www.esbirky.cz. Z autorských knih J. Váchala jsou zde v plnotextové verzi k dispozici: *Šumava umírající a romantická*, kterou J. Váchal věnoval K. Dyrynkovi, dále *Mor v Korčule, 20 Ex libris Josefa Váchala 1925*, Váchalův *Havran* a pamětní kniha ze Studeňan se zápisy hostů z let 1926 až 1967. Dále má návštěvník portálu možnost prohlížet

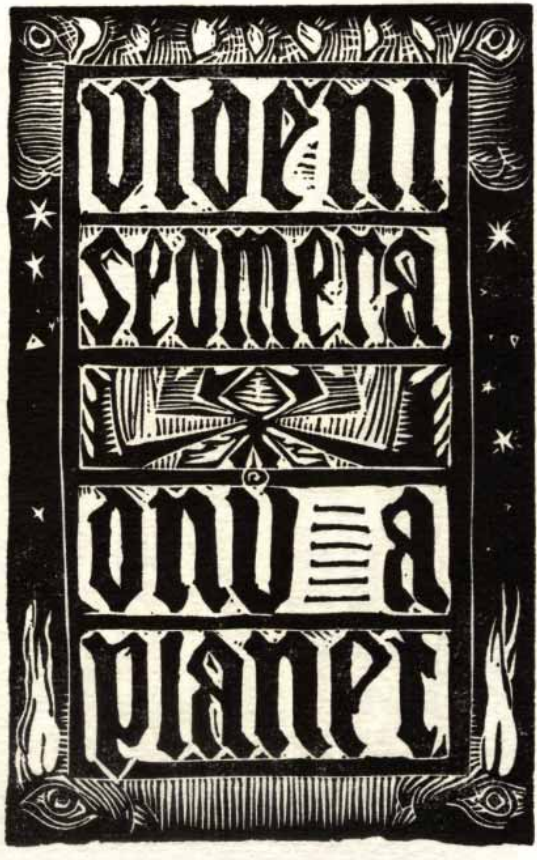

Josef Váchal, X2, 1909

si na 260 exlibris a novoročenek, menší soubor fotografií, autorská písma J. Váchala (litery), pracovní nůž J. Váchala, nátisky ilustrací k autorským knihám *Šumava umírající a romantická, Deset příběhů o psech* a *Anděl Strážný*. Zajímavostmi jsou zkušební nátisky Váchalových ilustrací k nevydaným *Pohádkám o čertech*, které připravoval nakladatel Václav Pour v 40. letech 20. století, nebo Váchalovy parodie na kramářské písně. Pozornost upoutají rovněž soubory rukopisů, dobových katalogů výstav J. Váchala i ukázky ze sbírky štočků. Do budoucna se počítá s dalším doplňováním takto online prezentovaného díla Josefa Váchala, trvale uloženého v depozitářích Národního muzea v Terezíně.

Na současné výstavě *2 × 100* v historické budově Národního muzea má návštěvník možnost spatřit Váchalovu *Šumavu umírající a romantickou* z roku 1931, která náleží mezi největší české tištěné knihy (65 cm výška, 49 cm šířka, váha 20 kg), s fascinujícími ilustracemi – barevnými dřevoryty (na jejich tisk použil 544 odstínů barev). Je zde ale také neopakovatelná knihovna s bohatou dřevořezbou a polychromií z roku 1922, kterou J. Váchal vyrobil pro svoji přítelkyni, grafičku Annu Mackovou.

Pavel Muchka

O KARLU KINSKÉM, MISTRU PEČLIVÉ DROBNOKRESBY

(2. 8. 1901 Turnov – 28. 3. 1969 Turnov)

Nechce se věřit, že je to již půl století, kdy zemřel turnovský rodák a patriot, malíř, grafik, ilustrátor a regionální osvětový pracovník, spisovatel a badatel Karel Kinský. Celý svůj umělecký a společenský život dal do služeb městu Turnovu, této vstupní bráně do Českého ráje. Nedávno jsem navštívil na hřbitově jeho nenápadný prostý hrob, kde do pískovcového balvanu obrostlého břečťanem je vsazen kus šedomodré břidlice se strohým černým nápisem *Karel Kinský 1901–1969, malíř a grafik*, jako by se i zde vytrácel z našeho povědomí, skromný a obětavý…

Od útlého mládí prokazoval své kreslířské nadání, a proto pokračoval v letech 1918–1920 ve studiu kreslení, modelování a tvaroznalství na odborné škole klenotnické v Turnově. Nejdůležitější umělecké vzdělání však absolvoval na pražské uměleckoprůmyslové škole. Dostalo se mu školení od tří učitelů, z nichž každé jméno je dnes pojmem; od roku 1921 do roku 1928 byl postupně žákem Jaroslava Bendy, Františka Kysely a především

Karel Kinský, P1, 1932

V. H. Brunnera. Právě tento profesor ho přivedl k zálibě v kaligrafii, řešení písma v obraze, tvorbě ornamentů a výzdobě knih. V Brunnerově ateliéru byl i nějaký čas jeho asistentem. Málokdo ví, že v roce

1923 byla K. Kinskému udělena za jeho kresby státní cena. Čekaly ho studijní cesty, dvakrát se vydal do Paříže a jednou do Německa. Svá díla vystavil na přehlídkách v Lisabonu (1928) a v roce 1932 v Los Angeles.

Karel Kinský, P1, 1930

Místo snahy proniknout do světa zatesklo se mu po rodném kraji a městu svých předků, které už pak nikdy neopustil. Jak sám říkával: „Zůstával jsem sedět v hnízdě, nenalézaje odvahy opustit prostředí nejmilovanější." A tak se po absolutoriu s dychtivostí vrátil do Turnova, kde už ho očekávali uznávaní umělci, hollarista Karel Vik a nestor českých grafiků Eduard Karel. Vedle nich si postupně vytvořil okruh dalších celoživotních přátel, a nebyli to přátelé ledajací – Cyril Bouda, Franta Kaván, Karel Svolinský, Otakar Mrkvička, ale také prof. J. Pekař a J. V. Šimák.

Byl zakládajícím členem a jednatelem Turnovského díla (1927), kronikářem, vydavatelem regionálních tisků (často vlastním nákladem), dopisovatelem časopisů *Od Ještěda k Troskám, Náš Turnov, Pojizerské listy* aj. Působil také jako ochotník a malíř kulis v Spolku divadelních ochotníků Antonín Marek.

Jedním z nejvýznamnějších oborů v jeho pestré umělecké činnosti byla **užitková grafika**. Už v roce 1918 vyryl do dřeva první exlibris pro J. Koubu. Na podzim roku 1926 ještě jako posluchač umělecko-průmyslové školy vydal svůj první soubor exlibris v nákladu 50 číslovaných výtisků. **Soubory exlibris** Karla Kinského vycházely v konvolutech 10–15 kusů ve dvou věhlasných turnovských tiskárnách Václava Müllera nebo Jana Jiránka. Od roku 1926 do podzimu 1966 se postupně dostalo do rukou vděčných sběratelů 31

Karel Kinský, P1, 1924

souborů. Jak počtem, tak i úpravou drží patrně autor jedno z předních míst mezi světovými tvůrci knižních značek. 32. soubor zůstal nedokončen. Měl to být cyklus starých turnovských památek pro K. Samšiňáka. (Ten pak vydal Ing. Jiří Oliva v roce 1970.) Všechna exlibris nejsou do souborů zařazena, a tak se odhaduje, že vytvořil celkem 450 lístků, včetně novoročenek. Převažují kresby reprodukované v zinkografii, výjimečně to jsou dřevoryty, linoryty a litografie. Velmi **častým námětem** byly líbezné a nezvykle jemné drobné kresby hradů, zámků, sakrálních staveb, roubených statků a chalup z Pojizeří a Českého ráje. Jsou to nápadité grafické šperky, plné něhy a emoce, vystihující přání svých majitelů sdílejících stejné vlastenecké pocity. Najdeme tu exlibris pro arch. F. Kozáka, dr. K. Samšiňáka, V. Mikuleho, M. Rona, Jaromíra Malého, Ing. O. Hradečného, manžele Müllerovy, Božu Horáčkovou či Manku Kodešovou.

Karel Kinský, P1, 1929

Umělecká knihařská dílna Jendy Rajmana v Rožďalovicích vydala knihu *Knižní značky Karla Kinského*, kterou napsal a sestavil O. Hradečný, obsahující 150 grafik vytvořených v letech 1928–1937. Podařilo se mi získat tuto monografii, která vyšla v nákladu pouhých 200 číslovaných výtisků! Obsahuje více než 40 exlibris z původních zinkografických štočků, dřevorytové přílohy, přílohy tištěné barevnou autotypií a zasvěcený výklad umělcova díla.

V pozůstalosti K. Kinského se našla řada kreseb krajin (akvarelů i pastelů) a obrazů s malbou květin a stromů, drobnomalby na pergamenu a kůži, fotomontáže, miniatury v mědirytině a ocelorytině. Vyřezával také filigránské dřevěné figurky, které zdobil polodrahokamy, korály, barevným sklem a kostí.

Poprvé obeslal svými pracemi Krajinskou výstavu v Turnově, kterou roku 1925 vidělo přes sto tisíc návštěvníků. Své celoživotní dílo pak představil až v roce 1962 (s úvodním slovem v katalogu od Jarmily Glazarové). Posmrtné výstavy se uskutečnily v prosinci 1987 ve Starých Hradech na Jičínsku (s proslovem Adolfa Branalda) a v roce 1999 v Turnově (u příležitosti 30. výročí úmrtí).

Pokud je mi známo, k letošnímu 50. výročí úmrtí se žádná výstava nepřipravuje.

Jiří Ort

Doplňující literatura:

PROKOP, Ivo. *Karel Kinský*. List slovníku tvůrců exlibris. Praha: SSPE 2000.

RUDL, Václslav. *Knižní značky Karla Kinského*, In Rodný kraj, 26. 9. 1940.

HRADEČNÝ, Otakar. *108. seznam. Karel Kinský*. Praha: SSPE 1948.

BRANALD, Adolf. *K výstavě Mistra Karla Kinského*. In Listy starohradské kroniky, 10. ročník, 4/87.

ZAPOMENUTÝ MALÍŘ A GRAFIK EMIL HOLÁREK

K stému výročí úmrtí Emila Holárka
(26. 1. 1867 Louny – 26. 2. 1919 Praha)

Jméno *Emil Holárek* jsem poprvé slyšel u pana doktora Otakara Maříka (s uměleckým pseudonymem M. Fils), když jsem si k němu do Loun přijel v roce 1985 pro své čerstvě dokončené exlibris s pražským námětem staroměstské radnice. Vyprávěl mi o svém tatínkovi Jaroslavovu Maříkovi, profesorovi reálného gymnázia, který měl možnost prohlížet v opuštěném ateliéru Holárkovu uměleckou pozůstalost a žasnout nad jeho grafickými listy a desítkami vyrytých měděných desek. Prý o tomto excelentním kreslíři řekl napůl s humorem a napůl vážně:„V rytinách byl mistrem nad mistry, a tak máme vedle Hollara i Holárka!" Zakoupil si tenkrát od dědiců satinýrku pro tisk z hloubky a po celý zbytek života na ní tiskl své grafické listy.

Emil Holárek vychodil v roce 1881 měšťanskou školu v Lounech, a přestože už zde si učitelé všimli jeho mimořádného kreslířského nadání, jeho otec si nemohl dovolit vydržovat syna na studiích v Praze a hodlal jej proto poslat do učení malířem pokojů. Naštěstí se do této situace vložil tehdejší starosta Loun JUDr. Petr P. Hilbert (otec budoucího architekta Kamila Hilberta, spolužáka E. Horálka), jenž chlapci zařídil stipendium ve výši 200 zlatých. Stipendium vyplácela Městská spořitelna v Lounech, která přispívala i na jeho pozdější studijní pobyty v cizině. Od roku 1882 studoval na pražské akademii u prof. Maxmiliána Pirnera a poté odešel studovat na šest let do Mnichova. V roce 1889 se vrátil do Prahy a pokračoval ve studiu u prof. Františka Sequense. V roce 1892 pak odjel studovat ještě na jeden rok do Říma. Během studia byl Holárek silně ovlivněn dílem významného německého symbolisty Maxe Klingera. Po návratu ze studií byl poctěn úkolem vyzdobit zasedací síň Živnobanky v Praze, společně s M. Alšem a M. Švabinským.

Emil Holárek vytvořil obsáhlé grafické dílo: kresby tuší, litografie, perokresby,

Emil Holárek, P1, 1906

kresby křídou, portréty v pastelu. Jeho ilustrace využívaly časopisy, např. Volné směry, knižní obálky kreslil pro nakladatele Kočího, kde vycházely rovněž jeho **kresebné cykly**.

Nejvýznamnější je cyklus *Reflexe z katechismu*, který vyšel v několika vydáních česky a německy, a již první z r. 1901 s 50 listy kreseb vzbudilo rozruch a zájem o autora. Cyklus postupně doplňoval a poslední vydání z r. 1913 mělo 100 listů kreseb.

V r. 1901 vyšel *Sen. Cyklus sonetů Jar. Vrchlického ku kresbám*, v letech 1902 a 1910 u B. Kočího cyklus Noc. *(Cyklus dvaceti kreseb)* se silným sociálním akcentem, dále v r. 1906 cyklus *Válka* s 19 obrazy doprovázený texty Lva Tolstého a dalších autorů jako reakce na porážku ruské říše v rusko-japonské válce v r. 1905.

Milovníci exlibris se musejí spokojit s tím, že snad vytvořil několik knižních značek pro své přátele (viz Zprávy SSPE 1967, č. 75–76, s. 9).

Mistr Holárek neměl ve svém poměrně krátkém životě nouzi o soubornou prezentaci svých prací. Dokládá to jak katalog jeho první **výstavy** v r. 1899, tak katalog druhé výstavy z r. 1907; obě se konaly v Rudolfinu a byly pořádané Krasoumnou jednotou pro Čechy v Praze. V knihovnách je i katalog o 32 stranách z výstavy prací E. Holárka pořádané v Lounech od 8. – 28. 12. 1907 místním vzdělávacím odborem. Krasoumná jednota Praha vydala katalog o 26 stranách i k posmrtné výstavě pořádané v Praze v r. 1919.

Zúčastnil se 1. světové války v rakousko-uherské armádě. Zemřel 26. února 1919 v podolském sanatoriu. Poslední poctu mu vzdaly zástupy lounských občanů na pohřbu začátkem března 1919 v Lounech. Posmrtně se stal čestným občanem města Loun a zasloužil by si samostatnou umělecko-historickou monografii.

Jiří Ort

Doplňující literatura:

PITRMANN, A. *Emil Holárek*, 1947.

Katalog 2. zvláštní výstavy prací Emila Holárka pořádané Krasoumnou jednotou pro Čechy v Praze. Praha: Krasoumná jednota, 1907.

Emil Holárek. Posmrtná výstava. Úvod napsal Karel Herain. Krasoumná jednota v Domě umělců Rudolfinum Praha VI. – VII. 1919, 26 s.

JANDA, V. *Kdo byl akademický malíř Emil Holárek.* In Svobodný hlas. Nezávislý týdeník Lounska, Žatecka a Podbořanska 22. 12. 2005. s. 6.

NEPRAKTOVY NOVOROČENKY

Význačný karikaturista, ilustrátor a humorista Jiří Winter, známý pod pseudonymem Neprakta je šíří svých zájmů, vědomostí, a především svým výtvarným dílem na poli kresleného humoru znám nejširší veřejnosti druhé poloviny 20. století i generacím současným. Jeho výtvarné počiny však zasáhly i oblasti, s nimiž si ho povědomí veřejnosti nespoju-

Jiří Winter Neprakta, C4, 1945

je. Obsáhlým oborem je drobná grafika, zahrnující nejen příležitostné novoroční tisky, o nichž je tento článek.

Nejstarší dochovanou novoročenkou Jiřího Wintera je grafický list (suchá jehla) s prodavačem medailí a praporků, datovaná rokem 1946. Winter se s tech-

Jiří Winter Neprakta, C4, 1946

nikou suché jehly seznámil během studia na Státní grafické škole v Praze, kam nastoupil po maturitě v září roku 1942. Vysoké školy byly během války uzavřené a vysokoškolští profesoři učili na středních školách. Winterovi se dostalo výtvarného vzdělání nejen v oboru grafiky, ale i malby, převážně figurální, včetně aktu. Studium na grafické škole přerušila po roce povinnost „totálního nasazení". V srpnu 1943 dostal umístěnku do zahrad v Trojském zámku jako zahradnický pomocník. Po necelém roce byl zatčen gestapem pro přechovávání zbraní a odsouzen k šesti letům těžkého žaláře. Grafické techniky si tak mohl odzkoušet až po válce, kdy hledal uplatnění svých výtvarných znalostí. Kreslil vzpomínkové obrázky i obrazy pro kamarády – spoluvězně z nacistického lágru, a ne příliš úspěšně se snažil etablovat jako malíř. Zmíněná novoroční gratulace pochází z tohoto období. Stejnou techniku použil i v následujících letech; zachovaly se grafické listy PF 1947 až 1950. Tištěny byly v počtu 10 výtisků (1946), 20 výtisků (1947, 1948 a 1950) a 40 výtisků (1949), vždy technikou suché jehly a se signaturou Winter.

S přítelem Bedřichem Kopecným se seznámil v roce 1943. Společným zájmem byly orientální předměty, často kuriozity, které Winterovi učarovaly už v dětství při

Jiří Winter Neprakta, S1, 1956

návštěvách Náprstkova muzea. Kopecný měl za války krámek s „orientálními zajímavostmi", kde Winter zakoupil nějaký předmět a s prodejcem vedl odbornou debatu, mnohokrát opakovanou, až zájem o prodávané starožitnosti přerostl v celoživotní přátelství dvou sběratelů.

Protože ani Kopecný neměl po válce stálý příjem a hledal různé možnosti obživy, jevilo se oběma výhodné založit společnou „firmu na výrobu kresleného humoru" pod názvem Neprakta (1949). Nejstarší nalezenou novoročenkou signovanou jménem NEPRAKTA je kresba z roku 1957. Od roku 1960 je řada PF už nepřerušená; do roku 1965 je na kresbě vždy nějaký rytířský motiv. Další rok posílali autoři novoroční přání s kresbou Evy, která se laská s hadem a nabízí Adamovi jablko. Pro PF 1968 navrhl B. Kopecný vtip beze slov: ztroskotavšího námořníka vítá nahá obyvatelka ostrůvku pokrytého hroby předchozích trosečníků. Příští rok (1969) byl na novoročence znovu trosečník, tentokrát zachráněný díky záchodovému prkénku. Vtip byl předtím otištěn v novinách, krátce po sovětské okupaci. Původní varianta kresby znázorňovala plavce, který má zmíněné prkénko jako záchranný kruh a drží se dál od potápějící se lodi. Trosečník se mračí, neboť shledává své vyhlídky neveselé.

Jiří Winter Neprakta, S1, 1968

Kresba na novoročence je už s usmívajícím se nešťastníkem, který sice chápe, že všechno je „v hajzlu", ale přece jen si zachránil život. To byla poslední společná péefka; v roce 1970 dvojice Neprakta zanikla. Byla ale nalezena kresba B. Kopecného pro rok 1970 s vlastní karikaturou. V dalších letech si Winter našel nového námětáře, spisovatele humoristu Miloslava Švandrlíka. Winterovy oblíbené nahé krásky se staly motivem novoročenek v letech 1970 až 1975, s výjimkou roku 1971, znázorňující opět trosečníka, tentokrát škrábajícího se na břeh ostrůvku, jehož dominantou je veliká šibenice. Potom až do roku 1995 se kresby věnují vtipnému ztvárnění prvotního hříchu. Další autorské novoročenky, zasílané Jiřím Winterem přátelům od roku 1996 jsou vtipné kresby, povětšinou už před tím použité jako vtipy nebo ilustrace. Nepřetržitá řada končí rokem 2002.

Téměř všechny vyjmenované tisky jsou serigrafie, jen několik z nich jsou fotokopie či tisky ofsetem.

Jaroslav Kopecký

DVĚ MÉNĚ ZNÁMÁ EXLIBRIS RUDOLFA ADÁMKA

Některé antikvariáty nabízejí za příznivou cenu konvoluty v počtu 10 a více exlibris obvykle nejmenovaných autorů. Tímto způsobem jsem získala dvě exlibris pro Karla Rubíka provedená dřevorytem, signovaná v desce. Autora jsem podle signatur identifikovala jako Rudolfa Adámka (1882–1953), svého času známého ilustrátora a grafika. Spolu s Janem Konůpkem, Františkem Koblihou, Josefem Váchalem, Adolfem Gärtnerem, Miroslavem Syllou a Janem Zrzavým byl členem sdružení Sursum. Rudolf Adá-

mek se vedle malby a grafiky z existenčních důvodů věnoval hlavně ilustraci a z nutnosti i kresbě pro humoristické časopisy. Spolupracoval hlavně s nakladateli Bedřichem Kočím, J. R. Vilímkem, Šolcem a Šimáčkem, Beaufortem, Josefem Rašínem, Jindřichem Bačkovským

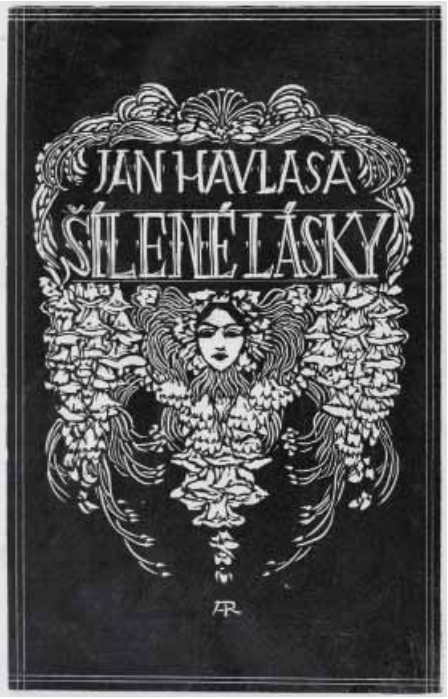

Rudolf Adámek, X2/P7, 1920

a s nakladatelstvím Sfinx. Jako příklad ilustrací uvádím dva dřevoryty z povídkové knihy Jana Havlasy *Šílené lásky* vydané roku 1920 ofsetem J. Rašínem. V těchto ilustracích doznívá ještě secesní styl lemování grafiky květinovým ornamentem.

Rudolf Adámek se později věnoval také tvorbě fresek, ale i restaurování barokních a klasicistních nástěnných maleb. Nezbývalo mu mnoho času na tvorbu volné grafiky prováděné zejména v dřevorytu, která je velmi kvalitní a bývá někdy zaměňována s tvorbou Františka Koblihy. Dřevoryty bývají (ne vždy) značené v desce několika druhy signatur.

Podle seznamu O. Hradečného vytvořil Adámek celkem 21 exlibris, vesměs pro osobnosti z okruhu svých přátel a známých. Roku 1995 byly v Roudnici nad Labem vystavovány další dvě knižní značky Hradečnému neznámé, a to Ex libris J. Adamíra, X2, 110:75, sign. RA a Ex libris J. Dub, X2, 90:60, nesign. Moje dvě exlibris získaná z antikvariátu patří mezi tři, která byla provedena pro Karla Rubíka, překladatele z francouzštiny (přeložil např. pro nakladatelství Sfinx román *Chouani* od Honoré de Balzaca). Jejich popis od-

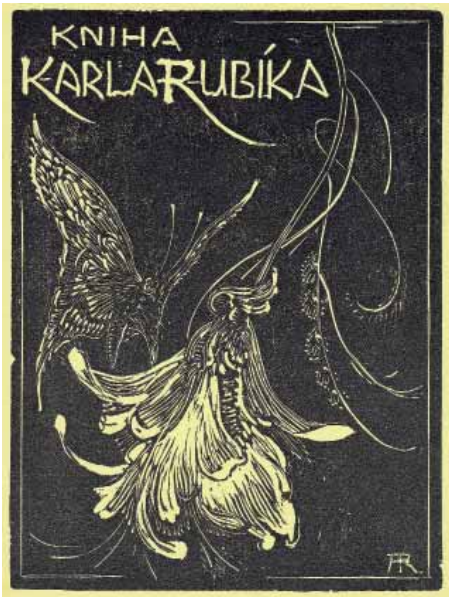

Rudolf Adámek, X2, 1940

povídá položkám 15 (1940) a 16 (1941) ze soupisu O. Hradečného. Na obou exlibris jsou květinové motivy, jejichž provedení je již zcela odlišné od secesních dřevorytů z roku 1920.

Rudolf Adámek byl přes nespornou kvalitu svého díla téměř zcela zapomenut a teprve v posledních letech mu byly věnovány výstavy (např. ta v Roudnici nad Labem) doplněné zhodnocením jeho díla, které je také předmětem několika univerzitních diplomových prací. Tvorba Adámkových knižních značek zůstává zatím mimo zájmový okruh badatelů.

Informační zdroje:

HLAVÁČKOVÁ, Miroslava. *Rudolf Adámek*. Galerie moderního umění Roudnice nad Labem, 1995.

HRADEČNÝ Otakar. *Seznam č. 118. Rudolf Adámek*. Praha: SSPE, 1949.

VENCL, Slavomil. *Moderní exlibris v českých zemích*. Nová tiskárna Pelhřimov, 2018, str. 9.

Diplomové práce dostupné na internetu:

a) ČICHOVSKÝ, Jan. *Meditace a sen v díle českých mistrů počátku 20. století*. Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Katolická teologická fakulta, 2009.

b) JAROLÍMKOVÁ, Klára. *Pieta v českém umění první poloviny 20. století*. Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2014.

c) NOVOTNÝ, Oldřich. *Ilustrační tvorba Rudolfa Adámka*. Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2013.

d) NOVOTNÝ, Oldřich. *Rudolf Adámek (1882–1953)*. Magisterská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2015.

POŠTOVNÍ ZNÁMKY A EXLIBRIS PETRA MINKY

Přátelé Petra Minky a sběratelé jeho grafiky měli opět důvod k radosti. Česká pošta představila ve středu 5. prosince 2018 v prostorách Hlavní pošty v Praze v Jindřišské ulici novou příležitostnou písmenovou poštovní známku s názvem *Hradní stráž*. Známka vyšla v technice plnobarevného ofsetu na tiskovém listu a jako známkový sešitek s osmi známkami a čtyřmi kupony. Rytcem kresby na FDC je Jaroslav Tvrdoň. Je to druhá známka P. Minky v roce 2018 a my mu přejeme ještě mnoho takových úspěchů. Připomeňme si při této příležitosti Minkovu tvorbu exlibris. Od vydání jejich soupisu před deseti lety přibyla další

Petr Minka, P7, 2018

a nyní je jich celkem 44 kusů, většinou v technice leptu či měkkého krytu a v poslední době rovněž v litografii. Stejně tak je autor aktivní v tvorbě novoročenek, kterých je již 49 a mnohdy pro významné subjekty, jako např. pro Ministerstvo zahraničních věcí ČR či ČVUT v Praze.

Jaroslav Štorek

ZE ZÁSUVEK ANTIKVARIÁTŮ

Exlibris Táni Jaškové-Pexové

Někdy se v konvolutech exlibris nabízených v antikvariátech naleznou exempláře vzbuzující zvědavost. Pro mne byla takovým artefaktem drobná knižní značka Táni Jaškové.

Táňa Pexová, provdaná Jašková, (1910–?) byla žákyní taneční školy Milči Majerové, později účinkovala s její skupinou. Roku 1931 založila s M. Duškovou a A. Šírlovou skupinu výrazového tance Trio. Samostatně účinkovala v D34, hostovala v Národním divadle, na scéně Kleine Bühne a letech 1936–1938 v Osvobozeném divadle. Za války uměleckou činnost ukončila. Provdala se za sochaře a designéra Jiřího Jašku (1906–1982), obdivovatele scénického tance, který s tímto uměním seznámil přítele, fotografa Josefa Sudka. Tento vynikající umělec pak Táňu Jaškovou fotografoval v pohybu při tanci.

Táňa Jašková vlastnila na své jméno několik knižních značek. Petr Dillinger vytvořil značku provedenou kaligrafickým písmem (P1/2, 38:33, 1944, soupis z r. 1986, SSPE, Berka, I., Vencl, S.), Jiří Trnka provedl knižní značku zinkograficky s přisázeným textem (P1, 81:64, 1943, Jihočeská vědecká knihovna), v Moravské galerii je ke zhlédnutí on-line exlibris od Jana Konůpka (C3, 141:92, 1944) a Pavla Šimona (C3/b, 92:58, 1945), bez obrázků jsou uvedena exlibris dalších autorů: Jiřího Švengsbíra (C1, 47:23, 1944), Eduarda Miléna (L1, 55:75, 1944), Jana Kobzáně (X2, 92:62, 1943). Nejpůvabnější knižní značka Táni Jaškové pochází z dílny Ludmily Jiřincové (L1, 118:79, 1946), k zhlédnutí v Knihovně Národního muzea.

Mezi autory exlibris nemůže ovšem chybět Tánin manžel Jiří Jaška, který podle S. Vencla vytvořil asi 130 exlibris, z nich deset pro manželku. Patří k nim i výše zmiňovaná antikvární knižní značka (X2, 46:60, 1944). Je zajímavé, že k ní existuje pandán v podobě exlibris pro A. Klinkovskou (X2, 77:83, 1944), obojí ve sbírkách Jihočeské vědecké knihovny. Další pandán s motivem kytice pro obě dámy je možno nalézt v dánské databázi (http://art-exlibris.net) spolu s větším počtem Jaškových knižních značek a to i pro zahraniční objednavatele. Nelze nezmínit i exlibris určené pro Jiřího Jašku z dílny Josefa Váchala, krásný barevný dřevoryt (X2/4, 160:200, Pygmalion, 1948, v Regionálním muzeu v Teplicích).

Jiří Jaška, X2, 1944

Manželství Jaškových bylo později rozvedeno, nicméně jejich svazek jistě přispěl k vzájemné inspiraci a také k vytvoření knižních značek pro potěšení sběratelů.

Jana Parýzková

OKÉNKOVÁ EXLIBRIS?

Již drahnou dobu se setkávám s exlibris německého autora Harryho Jürgense a vždy mne zaujala. Získal jsem je zpravidla od německých a holandských sběratelů. Autor rád používá pro své lepty čtvercové destičky formátu 120 × 120 mm nebo podobné. Jeho lepty se vždy vyznačují velkým množstvím postav zapojených do jednoho nebo více dějů. Vše je v pohybu, ocitáme se uprostřed děje obklopeni postavami reálnými i mytickými, zahlceni předměty i přírodou. Taková exlibris nazývám „prohlížecí", protože než je zařadím do své sbírky, dlouho luštím děj nebo událost, která je na nich zobrazena. Tak jsem se např. seznámil s příběhem Davida a obra Goliáše, s historickými bitvami z německých dějin se spoustou jezdců a koní, s pohádkami z Tisíce a jedné noci, s představeními kočovných herců, s národními legendami a s mnoha romány a jejich autory. Takováto exlibris bývají opatřena faktografickými poznámkami, letopočty, případně malými portréty účastníků děje.

Pro osvěžení paměti několik faktů o autorovi: Harry Jürgens (*1949), původem z Estonska, žije a tvoří od roku 1976 v Lipsku. Vystudoval Státní uměleckoprůmyslový institut ERKI v Tallinnu. Pak absolvoval mistrovský ateliér při Vysoké škole pro grafiku a knižní umění v Lipsku. Také krátkou dobu postgraduálně studoval u profesora Albína Brunovského na VŠVU v Bratislavě. Je zavedeným a hojně využívaným ilustrátorem. Byl mnohokrát oceněn na knižních a grafických soutěžích.

Harry Jürgens vytvořil i několik exlibris pro českého sběratele Jiřího Hlinovského, která mne zaujala tak, že jsem usedl ke klávesnici počítače a napsal několik řádek pro své kolegy sběratele. Tato exlibris jsou věnována operetním skladatelům Franzi Lehárovi, Emmerichu Kálmánovi a Oskaru Nedbalovi. Když je na pohlednici několik okének s obrázky z jednoho místa, nazýváme ji „okénkovou", a tak mi dovolte, abych i do světa exlibris převzal tento termín.

Popíši Vám, jak se téměř encyklopedicky zmocnil H. Jürgens našeho Oskara Nedbala. Jeho portrét (do pasu) umístil do horního prostředního okénka s textem *In memoriam Oskar Nedbal 1874–1930*. V levém horním okénku sedí O. Nedbal u klavíru v Palackého ulici v Táboře, kde se narodil, v pravém hor-

Harry Jürgens, C3, 2014

ním okénku je plakát na skladatelovu nejznámější operetu *Polská krev*. V dolní řadě je motiv ze skladatelova baletu *Pohádka o Honzovi*, uprostřed dolní řady v kruhu je zobrazeno *České kvarteto*, které koncertovalo v letech 1892–1934. Zde je zobrazeno v sestavě: K. Hoffmann, H. Vihan, O. Nedbal (viola) a Josef Suk. Pravé okénko dole obsahuje postavu O. Nedbala jako dirigenta; dirigoval vídeňský symfonický orchestr *(Tonkünstler–Orchester, 1907–1919)* a orchestr Slovenského národního divadla v Bratislavě (1923–1928). Samozřejmě zde nechybí legenda Ex libris Jiří Hlinovský 2014.

Ptáte se, kde jsem získal všechny tyto informace? Jsou z podrobného textu, který umělec přiložil ke každému z uvedených exlibris. To nám dává obrázek, jak umělec vytváří exlibris – nejprve prostuduje dostupná fakta a jimi inspirován usedá k měděné destičce a vytváří dokonalý obraz autora a událostí. My, sběratelé, pak obdivujeme jeho dokonalé grafické tisky se sdělným obsahem.

Obdobně jsou vytvořena další dvě „operetní" exlibris. Zcela vážně uvažuji o tom, že pro takto „encyklopedicky" vytvořená exlibris založím nový šanon s názvem *Orbis pictus – svět v obrazech*.

Zdeněk Řehák

DALŠÍ KROK SPRÁVNÝM SMĚREM

S velkým napětím jsem očekával výstavu dalšího již 38. ročníku Žatvy / Žní slovenského a českého exlibris. Byla zahájena 1. 4. a trvala do 26. 4. 2019. A výsledek?

Můžeme být spokojeni s uměleckou úrovní i přílivem nové krve: Igor Cvacho (1961), Žilina; Eva Havlová (1998), Zbuzany; Zbyněk Hraba (1960), Praha. Nyní jde o to v tomto trendu vytrvat. Překvapením je účast studentů Základní umělecké školy Michalovce, kteří zde představili barevné suché jehly s promyšlenými náměty. V začátcích jejich exlibrisové tvorby jsou to často Ipse sibi. Jistě se v jejich blízkém i širším okolí najdou brzy zájemci o exlibris od autorů z této nadějné líhně talentů.

Výstava byla instalovaná v Galerii na mostě Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Kolekce byla sestavena formou salonu, tedy bez výběru autorů. K výstavě byla vydána široce informující pozvánka s doprovodným textem a dvěma ukázkami z vystavených exlibris a kvalitně zpracovaný katalog vždy s jedním reprodukovaným exlibris od všech zúčastněných autorů a s úvodním slovem Ing. Jana Langhammera, CSc. Katalog byl ozdoben novou značkou z dílny dr. Aleny Bugárové. Vydání katalogu podpořili sponzoři a připravila ho obětavá Marie Rumlarová z královéhradecké sekce SSPE společně s Mgr. Ladislavou Valáškovou, Ph.D., z Českého farmaceutického muzea Kuks. Také jejich přičiněním byla tato výstava instalována a doplněna zajímavým úvodem dokládajícím začátky sběratelství a tvorby exlibris.

Ing. Jiří Soukup

Z návštěvní knihy:
„Žatva slovenského a českého exlibris byla příjemným programem Bílé soboty. Dík za hezký zážitek. Dík všem, kteří tyto výstavy každoročně připravují.
Hody, hody, doprovody,
samé zisky, žádné škody.
Ať je plný košíček
malovaných vajíček.
Za letošní Žatvu přeji,
ať Vás dobré skutky hřejí.

Irena Gillová

SKUTEČNOST HOSPODAŘENÍ V ROCE 2018 A ROZPOČET NA ROK 2019

Příjmové položky:	*Skutečnost 2018 v tisících Kč*	*Rozpočet 2019 v tisících Kč*
Členské příspěvky	289,6	280,0
Příspěvky na tiskový fond	3,0	2,0
Inzerce	0,0	0,0
Podíl z prezenčních aukcí	5,3	7,0
Podíl z internetových aukcí	54,4	65,0
Prodej spolkových publikací a grafik	77,8	120,0
Aktivní úroky	0,0	0,0
Sjezd	103,2	30,0
Příspěvky a dary	50,0	10,0
Kongres FISAE	2 485,5	0,0
Celkem příjmy	**3 068,8**	**514,0**
Výdajové položky:		
Časopis Knižní značka a přílohy	110,0	110,0
Soupisy exlibris a novoročenek	5,8	8,0
Slovník tvůrců exlibris	18,4	10,0
Sborník pro exlibris	83,9	80,0
Výstavy	10,3	8,0
Sjezd 2019	0,0	30,0
Grafické listy, soubory a publikace	153,8	25,0
Bankovní poplatky	11,3	10,0
Režijní náklady na činnost spolku	317,6	167,0
Archiv	12,5	12,0
Účetní evidence	24,4	26,5
Nájemné	21,0	15,0
Finanční podpory ze strany SSPE	0,0	15,0
Kongres FISAE 2018	2 273,8	0,0
Celkem vydání	**3 042,8**	**511,5**
Hospodářský výsledek	**26,0**	**2,5**

Hospodaření spolku je uvedeno podle dokumentu Hospodaření_4Q2018, který zpracovala paní Ing. Markéta Bayerová. Hospodaření spolku skončilo v r. 2018 přebytkem 26.000 Kč. V roce 2017 však nebyl hospodářsky uzavřen sjezd v Chrudimi a přebytek z Chrudimské besedy 104.208 Kč byl převeden na účet spolku až v roce 2018. Ve skutečnosti bylo tedy hospodaření spolku v roce 2018 ztrátové částkou 77.200 Kč, když plánovaná ztráta byla 63.600 Kč. K relativně dobrému výsledku hospodaření spolku v r. 2018 významně přispěl kongres FISAE, který byl ziskový částkou 211.700 Kč vlivem velkého počtu účastníků a přijatých dotací. V příjmové části hos-

podaření v r. 2018 je rovněž dotace od MK ČR 50.000 Kč na knihu *České sběratelství exlibris v datech*.
Jmění spolku na účtech a v hotovosti činilo k 1. 1. 2018 – **476.000 Kč** a k 31. 12. 2018 – **478.300 Kč**; zvýšilo se o **2.300 Kč**.
Rozpočet pro rok 2019 byl navržen výborem a schválen valnou hromadou jako přibližně vyrovnaný s přebytkem 2.500 Kč. Základy příjmů tvoří členské příspěvky v předpokládané výši 280.000 Kč, prodej spolkových publikací a grafik (včetně prodeje plaket) za 120.000 Kč a příjmy z prezenčních a internetových aukcí v celkové výši 72.000 Kč. Do režijních nákladů je zahrnuta částka 57.000 Kč za uspořádání valné hromady 2019.

RYTÍ EXLIBRIS NA VELETRHU SVĚT KNIHY

Dne 11. května 2019 se v rámci veletrhu Svět knihy, konaném na holešovickém výstavišti, uskutečnil také workshop tvorby exlibris. Tuto návštěvníky oblíbenou a hojně navštěvovanou akci opět připravila Knihovna Národního muzea jako doprovodnou akci vztahující se ke knize.

Rytí do linolea, Svět knihy, Praha 2019

Pro všechny malé i velké zájemce bylo v inspirativním prostředí Lapidária Národního muzea připraveno pracovní zázemí, měkká i tvrdší lina formátu A6, rydla, čtyři barvy, válečky a ruční lis. Zajištění akce se ujali kurátoři z Oddělení knižní kultury PhDr. Pavel Muchka a Martina Vyšohlídová, DiS., BBus. Na začátku workshopu byli první zájemci krátce seznámeni s pojmem a funkcí exlibris a technikou linorytu a hned se mohli dychtivě pustit se do práce. Od návrhu exlibris, přenesení motivu na lino, rytí a ruční tisk neuplynulo ani dvacet minut

Žákovský linoryt, Svět knihy, Praha 2019

a již mohli vidět, jak dopadly jejich první tisky. Výtisky si účastníci odnášeli spolu se štočkem domů.
Zájem o tvorbu exlibris byl po celou dobu konání workshopu značný, ať už u dětí, mladých párů nebo obdivovatelů grafik Josefa Váchala. Všichni si přišli vyzkoušet na vlastní kůži, jak je grafická práce náročná. Samozřejmě nejnáročnější

bylo pro všechny písmo, tedy nutnost jej na štočku zrcadlově obrátit, a tady často kurátoři pomohli nejen radou, ale i vlastní rukou ke zdárnému dokončení díla. Ti z návštěvníků, kteří nechtěli sami rýt, a byli to za celou dobu workshopu jen dva, si mohli vyzkoušet tisk ručním lisem Sláma z již hotového muzejního štočku. Za pět hodin trvání workshopu bylo vytvořeno 28 linorytů. Nutno dodat, že pro některé návštěvníky to bylo první seznámení s technikou linorytu, ale přibližně polovina, převážně děti, již zkušenosti měla ze školy, za což patří uznání učitelkám a učitelům výtvarné výchovy. A my si po skončení akce oddechli, že se nikdo nefiknul! Jeden otisk z každého vytvořeného štočku byl uložen do doprovodné dokumentace ke sbírce exlibris v Knihovně Národního muzea.

Martina Vyšohlídová

PŘEDNÁŠKA O JÍDLE NA EXLIBRIS

Dne 14. května 2019 se v Přerově uskutečnila přednáška s názvem *Zasej, skliď, uvař a sněz* se zaměřeném na všechny podoby jídla objevující se na exlibris a novoročenkách ze sbírky Knihovny Národního muzea. Přednáška byla pořádána jako jedna z četných doprovodných akcí pro širokou veřejnost k výstavě *Šejdíři a šizuňkové. Historie falšování potravin*, kterou pro návštěvníky otevřelo v prostorách historického přerovského zámku Muzeum Komenského již 12. dubna 2019. Výstava potrvá do 27. října 2019.

Přednáška byla rozdělena na několik oddílů. V úvodu byla laická veřejnost stručně seznámena s pojmem exlibris, jeho historií a se sbírkou exlibris v Knihovně Národního muzea. Pak již následovala exlibris seřazená do okruhů představujících výrobu, zpracování a konzumaci potravin od orby, setí, pěstování, sklízení, lovení a sběru po vaření, ochucování a jedení. Bonusem byl oddíl nazvaný *Nebezpečné potraviny*, do něhož jsem s lehkou nadsázkou přiřadila jak jedovaté houby, tak také jablko z rajského stromu poznání i s následky pro Adama a Evu. Nezapomněli jsme ani na četná gastronomická příjmení majitelů exlibris. Celkem účastníci na 100 snímcích zhlédli 173 exlibris.

Václav Fiala, kamenorytina a litografie, po r. 1945

Martina Vyšohlídová

PRAŽSKÉ VZPOMÍNKY

Pod tímto názvem uspořádalo od 5. 2. do 3. 3. 2019 Muzeum města Ústí nad Labem výstavu grafických prací Hugo Steinera-Prag. U příležitosti vernisáže proslovil 19. 2. 2019 Mgr. Václav Houfek

doprovodnou přednášku se světelnými obrazy o životě a díle autora.

Muzeum má totiž ve své sbírce menší soubor **grafických děl Hugo Steinera-Prag**, z nichž na únorové komorní přehlídce bylo vystaveno 10 litografií, 1 list v suché jehle a 1 unikátní akvarel. Námětem originálních tisků je stará Praha, zvláště pak místa spojená s židovskou

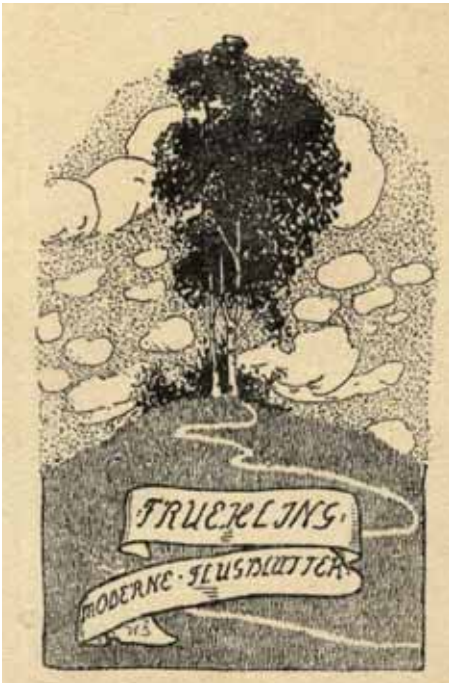

Hugo Steiner-Prag, P1

kulturou. Všechny jsou signovány a datovány do poloviny 30. let minulého století. Většina patří do souboru Officiny Pragensis, který vyšel v roce 1935 v počtu 70 výtisků – ten muzejní má číslo 27. Úplnou raritou byl dosud neznámý akvarel, pravděpodobně návrh plakátu pro divadelní hru Karla Čapka Bílá nemoc z r. 1937 (představuje hajlujícího maršála a diktátora, stojícího vedle humánního dr. Galéna). Jde o významný akviziční čin kurátora muzejních sbírek z aukčního prodeje v zahraničí.

Jiří Ort

JUBILEUM KNIHOVNÍKŮ A DVĚ VZÁCNÁ EXLIBRIS PRO ÚSTECKOU MĚSTSKOU KNIHOVNU

(Psáno u příležitosti slavnostního znovuotevření rekonstruovaných prostor bývalé Wolfrumovy vily (26. dubna 2019), jež je součástí Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem.)

Pro naše knihovny je letošní rok 2019 rokem jubilejním – oslaví sto let od vzniku československého *Zákona o veřejných knihovnách obecních*, který vstoupil v platnost v červenci 1919 a platil až do roku 1959. Na základě jeho uplatnění v praxi patří síť veřejných knihoven v České republice k nejhustším na světě. V současnosti knihovny nezůstávají pouze u půjčování knih, ale stávají se plnohodnotnou součástí kulturního života ve velkých městech, ale samozřejmě i na vesnicích. Svůj kontakt s kulturní veřejností rozšiřují o pořádání výstav, setkání s významnými osobnostmi, autorská a umělecké čtení a připomínání významných výročí čí úseků moderních českých dějin panelovými výstavami. Mimo běžné knihy si čtenáři mohou vypůjčit audio- a videonahrávky. Samozřejmostí je možnost vyhledávání titulů (ale i exlibris) v jednotlivých knihovnách i v celé republice na internetu. Stále se zvětšuje počet digitalizovaných knih a periodik, i když nejsou vlivem autorského zákona v mnoha případech přístupné na internetu, ale pouze v knihovnách. Návštěvníkům knihoven je zdarma k dispozici internet a studenti mají možnost

v knihovnách studovat na samostatných pracovištích.

Více než stoletá tradice veřejných půjčoven knih a čítáren časopisů v Ústí nad Labem (od r. 1897) měla své **první vyvrcholení** realizací stavby nové budovy knihovny na bývalém Materniplatzu (dnešním Lidickém náměstí). Reprezentativní budovu naproti divadlu postavi-

Antonín Pinkava, P1 58:68, 1913

la dle projektu Josefa Zasche stavební firma Alwin Köller za vydatné finanční dotace od uhlobarona Jakoba Ed. Weinmanna. Slavnostní otevření za účasti místodržitele českého království knížete Thuna se uskutečnilo 6. října 1912. Ještě po celé období první republiky patřila knihovna mezi nejmodernější v Evropě. Velkoryse pojatý projekt počítal s provozem půjčovny knih a se třemi čítárnami novin, časopisů a knih z prezenčního fondu. Přednáškám, hudbě a zpěvu sloužilo celé první patro s malým a velkým sálem s kapacitou pro 150 a 600 posluchačů, prostor nad jevištěm byl vyzdoben freskami Karla Krattnera, profesora pražské AVU. Po obvodu budovy byla řada menších místností pro činnost spolků. Ve druhém patře budovy se nacházela stálá obrazová galerie a další tři výstavní síně se skleněným zastřešením pro horní přirozené osvětlení.

Honosný objekt knihovny dlouhý 50 m byl vážně poškozen při náletech na město v dubnu 1945. Trosky tohoto jedinečného kulturního zařízení byly strženy v roce 1947 a většina německého knižního fondu byla rozprodána do rakouských a švýcarských antikvariátů. Důstojnou náhradou v celé poválečné éře až

Ernst Rentsch, P1 75:100, 1915

do současnosti byly pro české obyvatelstvo dvě opuštěné honosné palácové vily: od listopadu 1948 vila C. H. Wolfruma v ulici Velká Hradební 45 a od poloviny roku 1990 vila Hanse Weinmanna v ulici W. Churchilla 3.

Za **druhé vyvrcholení** můžeme považovat obnovu a modernizaci Wolfrumovy vily jako součásti areálu pro veřejnou službu Studijní a vědecké knihovny za přispění evropských dotací ve výši 50.700.259 Kč s cílem zachovat kulturní dědictví historické památky. Za necelé dva roky (8/2017 – 4/2019) se podařilo nejen vrátit interiéru původní vzhled, ale citlivě přeměnit bývalé obytné prostory na další funkční zařízení – čítárnu, studovnu, galerii Maximka, kavárnu Café

Novel, sklady knižního fondu, výtahy a hygienická a bezpečnostní zařízení. S tímto vybavením bude moci působit knihovna jako otevřený každodenně dostupný prostor nabízející kulturu, vzdělání, informace i relaxaci po mnoho let.

Jiří Ort

ZEMŘEL LÁSZLÓ LÁZÁR NAGY

Ve věku 83 let zemřel 12. ledna 2019 po dlouhé těžké nemoci významný maďarský grafik, malíř a tvůrce plaket László Lázár NAGY.

Narodil se 10. září 1935 v Pestszentlőrincu odkud se rodina v jeho dětských letech přestěhovala do Ceglédu, kde prožil celý svůj život. Od otce, umělce, zdědil talent a lásku k výtvarnému umění. Z výtvarného umění vedle malby měl nejraději grafiku. Především drobnou grafiku, kde převážně používal techniku linorytu, dřevorytu, mědirytiny a kombinace leptu s akvatintou. Pro jeho díla bylo charakteristické husté linkování a téměř zcela vyplněná obrazová plocha. První exlibris vytvořil v roce 1966 na svoje jméno. V roce 1970 se zúčastnil výstavy k XIII. mezinárodnímu kongresu sběratelů exlibris v Budapešti šesti exlibris. Kromě maďarských objednavatelů tvořil i pro významné zahraniční sběratele. Do konce roku 2017 vytvořil více než 700 drobných grafik, exlibris a příležitostných tisků. Mezinárodní věhlas získal sérií exlibris zobrazujících Dona Quijota, vytvořených v letech 1997–1998 pro soutěžní výstavy k příležitosti 450. výročí narození spisovatele Miguela de Cervantese y Saavedry.

László Lázár Nagy, X2, 1975

Byl velice vstřícným a přátelským člověkem s velkou organizační schopností. Jeho životním krédem bylo „v životě přemýšlet, tvořit pro radost svoji a ostatních". V roce 1971 měl velký podíl při zakládání kroužku přátel drobné grafiky v Ceglédu. Byl aktivním členem kroužku, kde zastával funkci sekretáře. Organizoval pravidelné setkání sběratelů, odborné přednášky a výstavy. Zúčastnil se několika stovek samostatných a kolektivních výstav jak národních, tak i mezinárodních.

Za svoji práci obdržel několik cen a vyznamenání: cenu Ference Gubodyho v roce 1999, cenu Frigyese Podmaniczkého v roce 2006 a zvláštní regionální cenu Prima Primissima v kategorii Maďarské výtvarné umění v roce 2008. V roce 2010 byl zvolen čestným občanem Ceglédu. Při 650. výročí založení města Ceglédu v roce 2014 byl jedním z pěti osob, kteří obdrželi vyznamenání Czigle-lánc.

Svoji tvorbou navždy zanechal nesmazatelnou stopu v mezinárodní tvorbě drobné grafiky.

Bartolomej Rudas

ZEMŘELA MALÍŘKA A GRAFIČKA HANA ČÁPOVÁ

Stalo se to, co nikdo ze sběratelů exlibris nečekal. Naše milá Hana Čápová již není mezi námi. Zemřela 11. května 2019 v Praze.

Narodila se 24. dubna 1956 v Praze. V letech 1971–1975 studovala na Střední odborné škole výtvarné V. Hollara v Praze (prof. Jaroslav Hořánek) a v letech 1977–1983 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (ateliér ilustrace a grafiky, prof. J. Mikula). Věnovala se grafice, exlibris, ilustracím a je rovněž autorkou českých poštovních známek.

Členkou SČUG Hollar se stala v roce 1994. Členkou SSPE nebyla. Byla však vyhledávanou autorkou exlibris u nás i v zahraničí. V roce 2007 obdržela Cenu SSPE na výstavě Komorní grafika, kterou pořádá každoročně SČUG Hollar. Za exlibris získala ocenění v Malborku (1992) a třikrát v Chrudimi (1992, 1999, 2001).

Ve své oblíbené grafické technice – leptu vytvářela půvabná exlibris a zejména při zobrazování ženských aktů se plně projevil její cit pro zobrazení ženské krásy s lehce erotickým nábojem. Soupis jejích exlibris, jehož autorem je doc. František Vaníček,

Hana Čápová, Spící víla, C3, 2011

vydal SSPE v roce 2008, a jistě by si zasloužila vydání soupisu v edici Uzavřené dílo a rovněž vydání svého katalogového listu. Její nadání a pracovitost byly obdivuhodné. Čest její památce!

Výbor SSPE

PUBLIKACE

Aleš Nevečeřal. *Tichý poutník*

Spojení veršů Aleše Nevečeřala a dvou leptů s akvatintou Pavla Hlavatého dalo vzniknout půvabné bibliofilii *Tichý poutník*. *„Dříve než se vydáš na další cestu po hvězdách, naslouchej hlasu v hlubinách svého svědomí,“* nabádá nás básník. Bibliofilie tištěná na grafickém papíru Excudit byla vydána v počtu 100 číslovaných výtisků. Tisk zdařile provedla tiskárna AG TYP v Kostelci nad Orlicí. Desky publikace vytiskl Pavel Hlavatý a uvedl na nich na záložce stručné údaje o své umělecké, výstavní a publikační činnosti. Ve výčtu básnické tvorby A. Nevečeřala se jedná o desátou sbírku básní, a jak autor uvádí, snad jeho poslední. Ty předchozí, které uchováváme ve svých sbírkách a těšíme se jimi ve chvilkách rozjímání nad verši básníka a grafickou výzdobou, byly tyto: *Den duše* (Olga Vychodilová, 1991), *V chrámu ticha* (Jaroslav Dajč, 1995), *Úsměv sfingy* (Jindřich Pileček, 1999), *Dotek ráje* (Karel Demel, 2001), *Tíha křídel* (Alena Antonová, 2002), *Brána ticha*, (Renáta Rea Šimlíková, 2003), *Cesty k sobě* (Jaroslav Dajč, 2004), *Alchymie duše* (Karel Demel, 2008) a *Poutní místo* (Karel Demel, 2012). Bibliofilii *Tichý poutník* si můžete objednat u obou autorů: A. Nevečeřal, mobil: 736 742 200; P. Hlavatý, e-mail: hlavatyp@seznam.cz, mobil: 737 714 515. Lgh

ČASOPISY

EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 104, 4/2018, Finsko

V časopisu je rozsáhlý článek s mnoha fotografiemi o 37. kongresu FISAE v Praze. Z minulosti SSPE je vytištěna fotografie účastníků zájezdu členů SSPE do Kutné Hory v roce 1928 (z archivu SSPE). Na dvou stranách je článek o Vladimíru Suchánkovi a jeho litografických exlibris s mnoha reprodukcemi a fotografií autora. Z pobytu v Praze je na dvou stranách pojednáno o možnostech výměny a zakoupení exlibris na kongresu FISAE a v pražských antikvariátech.

EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 105, 1/2019, Finsko

Česko je v časopisu zastoupeno dvěma staršími novoročenkami od Josefa Lieslera z roku 1968 a Daniely Benešové z roku 1989 (tematickém článku Majáky). Svými pracemi a fotografií je vzpomenuta výtvarnice Helmiriitta Honkanen (1920–2018). Dvě stránky 1. části jsou věnovány litografovi Penttinu Hiltunenovi (*1930) s ukázkami jeho prací. Je vzpomenut estonský malíř a grafik Lembit Lepp (1931–2002).

EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 102, 2/2019, Finsko

Druhou částí pokračuje článek o litografovi Penttinu Hiltunenovi. Číňanka Malou Oi Yee Hung vytváří realistické krajiny v kombinované grafické technice leptu s akvatintou. Ve zprávě o 22. bienále v Sint-Niklaas 2019 je reprodukováno exlibris Miroslava Hlinky vytvořené mezzotintou. Finská sběratelka Katleena Kortesuo představuje některá svá exlibris.

GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 62/2018

Na 2. straně je reprodukováno exlibris houslisty Jaroslava Svěceného od Martina Manojlína. Je uveřejněn první článek z očekávané série o exlibris Ipse fecits, tj. o exlibris, která vytvářeli autoři pro sebe. Jako zvláště pozoruhodné bylo popsáno exlibris vlámského spisovatele Ernesta Claeseho od Tonyho Hofera. Ve třetí části se soustředil Jack van Peer na exlibris, jejich tématem jsou děti; mezi reprodukovanými jsou exlibris od J. Wernera a G. Alexandrova. Následují dva články o 37. kongresu FISAE v Praze, který nebyl organizován ke spokojenosti všech účastníků. Je představen belgický grafik Jan Beulen, žák H. Pauwelse. Marco Franzetti píše o italské představě o soutěži a setkání v Bodio Lomnago a problémech s organizací. Jsou představeny dvě umělkyně: Snežana Kezele (*1951) ze Srbska, která se věnuje počítačové grafice, a Ruska Irina Kozubova (*1981), která během tří let vytvořila 40 exlibris v leptu (rovněž pro české sběratele). Mezi novými exlibris jsou dvě od českých autorů: T. Bíma a O. Jelena. Luděk Kříž vysvětluje námět svého exlibris od D. Polakoviče z r. 2013.

GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 63/2019

Druhou částí pokračuje série o exlibris Ipse fecits. Jako další zvláště pozoruhodné exlibris bylo popsáno exlibris vlámského spisovatele Karla Vertommena od belgického malíře a grafika Broedera Maxe (1903–1973). Následuje čtvrtá, poslední část Jacka

van Peera o dětských exlibris, tentokrát o exlibris vytvořených dětmi a o exlibris patnáctileté Alicje Bekieszové z Polska. Je představena belgická umělkyně Nicole Zoete (*1951) svými zdánlivě naivními portréty ze současnosti. Je představen nizozemský sběratel Evert Vekdhuizen, jehož oblíbenými tématy jsou sv. František z Assisi a Dívka a smrt; mezi reprodukcemi jsou exlibris J. Wernera, J. V áchala a K. Ondreičky. Ze zahraničních umělců jsou představeni: Japonec ToshioYoshizumi (*1952), využívající techniku leptu a Ruska Ella Tsyplyakova (*1974), která si oblíbila dřevoryt a linoryt. Jsou představena nová exlibris bez české účasti a diskutován katalog mezinárodní soutěže exlibris k 37. kongresu FISAE v Praze.

■ **GRAFIEKWERELD,** No. 4. 2018, Nizozemsko
Je připomenut významný belgický grafik Joost Schmidt (1943–2015). Rozsáhlý článek s mnoha reprodukcemi je věnován estonskému grafikovi, medailérovi, tvůrci exlibris, poštovních známek a estonských euromincí Lembitu Löhmusovi (25. 9. 1947). Anna Perekhodko, narozená v r. 1990 v St. Petěrburgu je představena jako talentovaná mladá ruská grafička. Svými kolorovanými dřevoryty je připomenut rakouský grafik a etnograf Max Kislinger (1895–1983).

■ **GRAFIEKWERELD,** No. 1. 2019, Nizozemsko
Peter Chinovsky je významný představitelem bulharského grafického umění, zabývá se rovněž tvorbou exlibris, žije a pracuje ve Varně. Jan A. Deodatus (1914–1986) byl nizozemský malíř, grafik a sochař; v článku jsou reprodukovány jeho lepty s krajinnými motivy a dřevoryty. Jan Aaets a Chris Kooymanjsou jsou autory monumentální publikace o nizozemském exlibris *Dit is mijn boek. Joodse exlibriscultuur in Nederland (Tohle je moje kniha. Židovská exlibristická kultura v Nizozemsku)*; monografie vyšla v roce 2017, má 1496 stran a obsahuje 1700 tvůrců exlibris ve spojení s 1400 židovskými majiteli knihoven a jejich exlibris.

■ **L´EX-LIBRIS français, N° 277, 2018**
Celé číslo je věnováno historii supralibros a exlibris od jejich počátků do současnosti. Všechny články jsou doplněny nesčetným množstvím obrázků. V časopisu je reprodukována novoročenka P. Hlavatého a mezi novými exlibris je jich šest od J. Wernera a dvě od P. Hlavatého.

■ **Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č. 1/2019**
Titulní stránku zdobí exlibris od J. Wernera, mezi novoročenkami je jedna od J. Dajče pro N. Hillerbrandta a na předposlední straně starší exlibris od P. Hlavatého (Picassovy Avignonské slečny). V prvním článku je podrobně referováno o 37. kongresu FISAE v Praze. Peter Labuhn vzpomíná na autory svých novoročenek, z nichž v posledních letech je Bettina Hallerová (rytiny do akrylu v kombinaci s dřevorytem a typografií). Zajímavý je článek věnovaný námětu jeřába na exlibris; mezi obrázky je exlibris od J. Otavy (ze souboru Egyptské motivy). Další námětový článek pojednává o včelách na exlibris (nejstarší mědirytina z r. 1750). V článku doplněném vlastním exlibris

(autorkou je jeho manželka Zusanne) a třemi fotografiemi je připomenut dr. Kurt Frankenstein (1877–1937). Na své sběratelské začátky vzpomíná Hans-Joachim Kretz. Toni Ungerer, kreslíř, spisovatel a sochař, vytvořil pouze několik exlibris s humornými motivy. *In the footsteps of the lion. Collection of bookplates* je katalog exlibris se zobrazením lva; jedno z připojených exlibris k anotaci knihy je od V. Suchánka.

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2018/4** (Severský exlibristický časopis)
Úvodní článek je věnován Ladislavu Ruskovi (21 reprodukcí exlibris) a následující německému malíři, ilustrátorovi a grafikovi (tvůrci exlibris) Erichu. M. Simonovi (1892–1978). Jako sběratelé exlibris jsou představeni manželé Beate a Peter Labuhnovi (exlibris od A. Odehnala). Jako noví tvůrci exlibris z Polska jsou představeni Małgorzata Wyka, Arkadiusz Burda a Joanna Budzińska.

■ **Nordisk Exlibris Tidsskrift 2019/1** (Severský exlibristický časopis)
Je referováno o novém lexikonu maďarských sběratelů exlibris, který zpracovala Konélia Vasné Tóth. Téměř celý časopis je věnován tvorbě exlibris Jaroslava Kaisera (27 reprodukcí). V závěru je upozorněno na vysoké ceny exlibris, která jsou nabízena na internetu.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 110/2018,** Švýcarsko
V úvodním článku jsou zprávy ze sjezdu SELC, který se konal 5. a 6. 10. 2018 v Solothurmu. Druhou částí pokračuje článek o exlibris Cuna Amieta. Je vzpomenuto 50. výročí úmrtí grafičky Helen Dahmové (1878–1968). Rozsáhlý článek je věnován zobrazení grafického a malířského náčiní a tiskařských lisů na exlibris (mimo jiné: Jaro Beran). Byl vydán soupis exlibris švýcarského malíře a grafika Alfreda Sodera (1880–1957), mistra v technice leptu.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 111/2019,** Švýcarsko
Ve druhé části jsou připomenuta dvoudenní setkání SELC v letech 2007–2018 a vyjmenovány vydané soupisy exlibris. Je uveřejněn nekrolog grafika Hannse Studera (1920–2018). Ke 200. výročí narození spisovatele a básníka Gottfrieda Kellera jsou reprodukována a popsána exlibris s vazbou na tvorbu básníka a na jeho samotného. Čtvrtou částí jsou popsány dvě sbírky exlibris z grafické sbírky Centrální knihovny v Curychu. Reprodukcí exlibris je připomenuto úmrtí Renáty Šimlíkové. Lgh

MEZINÁRODNÍ SETKÁNÍ

Sjezd SSPE se koná v Českém Krumlově od 4. do 6. 10. 2019.
Sjezd SELC se koná v Curychu v Centrální knihovně 31. 10. 2019.
Sjezd ÖEG se koná v Unterkirchbachu ve dnech 27. – 29. 9. 2019.

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Výborová schůze se konala dne **7. 3. 2019** v galerii a restauraci Ladronka v Praze za řízení panem předsedou doc. F. Černochem a za přítomnosti sedmi členů výboru a dvou hostů. Byla projednána příprava valné hromady konané dne 16. 3. 2019 v Orea hotelu Pyramida v Praze. Ing. Langhammer byl pověřen rozesláním přebytečných publikací SSPE institucím, kterým je zasílána Knižní značka, aby byly tyto publikace zachovány v knihovnách jako doklad činnosti členů spolku.

Valná hromada se konala dne **16. 3. 2019** v hotelu Pyramida v Praze za účasti 104 členů SSPE. Valná hromada byla svolána pozvánkou přiloženou k časopisu Knižní značka 4/2018 rozesílanému začátkem ledna 2019. Všichni účastníci valné hromady obdrželi tištěné podklady k jednání valné hromady a grafický list Vladimíra Veselého. Předsedou valné hromady byl zvolen pan Pavel Hlavatý, který jednání pak řídil. Byli zvoleni členové mandátové, návrhové a volební komise. Zprávy přednesli: předseda doc. PhDr. Felix Černoch, CSc., za minulé volební období, pan Karel Urban o uspořádání 37. kongresu FISAE v Praze, paní Mgr. Jarmila Špačková o hospodaření spolku a pan Mgr. Luděk Kříž za kontrolní komisi. Odstupující výbor vyhlásil exlibristy roku 2018 výtvarníka Pavla Hlavatého a sběratelku Elišku Rybičkovou a ocenil podíl členů spolku a jeho příznivců na uspořádání 37. kongresu FISAE v Praze pamětním listem a linorytem s portrétem Oty Janečka od Zbyňka Hraby. Na základě přednesených zpráv schválila valná hromada činnost a hospodaření spolku v roce 2018. Předsedou SSPE byl zvolen doc. PhDr. Felix Černoch, CSc., a členy výboru: Pavel Hlavatý, Jiří Hlinovský, Bedřich Kocman, Ing. Jan Langhammer, CSc., Mgr. Jan Melana, Ing. Marie Moravcová, Miroslav Petřík a Mgr. Alois Sassmann. Předsedou kontrolní komise byl zvolen Mgr. Luděk Kříž a jejími členy Ing. Michala Davídková a Patrik Váverka. Byly schváleny předložené návrhy činnosti a rozpočtu pro rok 2019 a usnesení valné hromady. Mgr. Jakub Pich pozval účastníky na sjezd SSPE v Českém Krumlově ve dnech 4. – 6. 10. 2019 a Ing. Michael Gryksa na sjezd ÖEG do Unterkirchbachu ve dnech 27. – 29. 9. 2019.

Výborová schůze se konala dne **11. 4. 2019** v galerii a restauraci Ladronka v Praze za řízení panem předsedou doc. F. Černochem a za přítomnosti šesti členů výboru a devíti hostů. Pan předseda poděkoval bývalým členům výboru: paní M. Weisové, panu K. Urbanovi, panu Ing. M. Humplíkovi a panu doc. Ing. F. Vaníčkovi, CSc., za jejich práci pro SSPE a předal jim knižní dárky. Pak uvítal nové členy výboru: Pavla Hlavatého a Bedřicha Kocmana a popřál jim úspěšnou práci ve výboru. Třetí nový člen výboru Mgr. J. Melena nebyl přítomen; předem se omluvil. Redaktorem Sborníku zůstává pan předseda a redakci katalogových listů přejímá pan Mgr. J. Melena. Pan předseda podepsal smlouvu o pronájmu nebytových prostor pro přestěhování archivu v domě, kde sám bydlí (Praha, Banskobystrická 2085/1) a sepíše smlouvu s novou archivářkou spolku paní Marií Novotnou, která rovněž v tomto domě bydlí. Následně bude oznámena změna sídla SSPE.

Výborová schůze se konala dne **16. 5. 2019** v galerii a restauraci Ladronka v Praze za řízení předsedou dr. F. Černochem a přítomnosti pěti členů výboru a dvou hostů. Probíhá stěhování archivu do nových prostor; změny budou oznámeny členům SSPE a příslušným úřadům po ukončení stěhování. Výbor žádá členy SSPE a příznivce exlibris o poskytnutí darů na tiskový fond spolku. Připravují se nové webové stránky SSPE.

Výbor SSPE

OZNÁMENÍ O ZMĚNĚ ČÍSEL BANKOVNÍCH ÚČTŮ

Dovolujeme si Vám oznámit změnu týkající se preferovaných bankovních účtů od 1. 1. 2019. Nové účty jsou vedeny u Fio banky, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, Praha 1: číslo účtu 2501272505/2010 v CZK a číslo účtu 2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX.
Žádáme vás, aby Vaše platby byly směrovány na nové bankovní účty u Fio banky. Bankovní účty vedené u Československé obchodní banky, a. s., zůstávají nadále platné, ale předpokládáme jejich zrušení, o čemž Vás budeme včas informovat.

UPOZORNĚNÍ: *Opakujeme upozornění z denního tisku, že Židé, židovští míšenci a jejich podnájemníci jsou vyloučeni z odběru časopisů a že je zakázáno jim je doručovati ať donáškou, poštou nebo jakkoliv jinak. Koho z našich odběratelů se zákaz týká, je povinen nám to oznámiti, jinak by byl stíhán příslušnými úřady.*
V Praze dne 15. června 1942, Okénko do dílny umělcovy, č. II, březen – duben 1942. Vydávání časopisu bylo protektorátními úřady následně zastaveno a tento třetí ročník byl dokončen až na sklonku roku 1946 číslem III, květen 1942 – říjen 1946.

NEZAPOMEŇME!

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

3. 7. – 4. 8. 2019	Milena Šoltészová. Grafika
7. 8. – 1. 9. 2019	Daniela Benešová
4. 9. – 20. 9. 2019	Autoportrét, identita, realita?
2. 10. – 27. 10. 2019	Mladá grafika. Pedagog a student.

Památník písemnictví na Moravě, Klášter 1, 664 61 Rajhrad

15. 5. – 8. 9. 2019	Exlibris ze sbírky Petra a Heleny Haimannových

Propitá věž brněnské katedrály, pořádá Diecézní muzeum, Petrov 1, 602 00, Brno

14. 6. – 29. 9. 2019	Ryté umění – Ex libris. Drobná grafika ze sbírek kanovníka Vojtěcha Samce a děkana Josefa Šindara.

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10746 Mgr. Kateřina BARABÁŠOVÁ, Benešova Hora 25, 384 73 Vacov; 10747 Petr KARFÍK, Partyzánská 1301, 272 01 Kladno,
■ **OBNOVENÉ ČLENSTVÍ:** 10288 MUDr. Jan REBAN, Horní 117, 373 41 Hluboká nad Vltavou.
■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10487 Ing. Vladimír DANĚK z Mohelnice; 10728 Petra FASCHING KRONUS z Řevnic; 10662 Božena HENČOVÁ z Karlových Varů; 10726 Martin KOSTLÁN, DiS., z Chrudimi.
■ **ZEMŘELI:** akademická malířka Hana ČÁPOVÁ z Prahy (†1. 5. 2019).

Výbor SSPE

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem: Zelenečská 129/34, Hloubětín (Praha 14), 198 00 Praha.
Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze,
oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.
Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.
IČ 00443522. Webové stránky: www.sspe.cz.**

Číslo účtu/Konto:
2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a.s., se sídlem V Celnici 1028/10, Praha 1.

Číslo účtu/Konto:
2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX,
Fio banka, a.s., se sídlem V Celnici 1028/10, Praha 1.

Předseda: **doc. PhDr. Felix Černoch, CSc.**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.
E-mail: cernochvip@seznam.cz.
Mobil: 774 193 607.

Redaktor katalogových listů: **Mgr. Jan Melena**, Ječná 507/6, 120 00 Praha.
E-mail: melenajan@seznam.cz.
Mobil: 608 073 456.

Hospodářka: **Mgr. Jarmila Špačková**, Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové.
E-mail: pausinka@gmail.com.
Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky a členská evidence: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň.
E-mail: langhammer.jan@o2active.cz.
Telefon: 377 265 076.

Seznam příloh:
Katalogové listy: Oldřich Jelen, Petr Ptáček, Karel Tichý, Jindřich Walla.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2019
Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@o2active.cz.
Redakční kruh: doc. RNDr. Josef Chalupský, PhDr. Jiří Ort a RNDr. Karel Žižkovský.
Jazyková korektura: Mgr. René Keller a Mgr. David Polčák.
Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.
Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.
Náklad 520 výtisků.
Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Zelenečská 129/34, 198 00 Praha 9,
pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.
Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2019. Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 8. 2019.

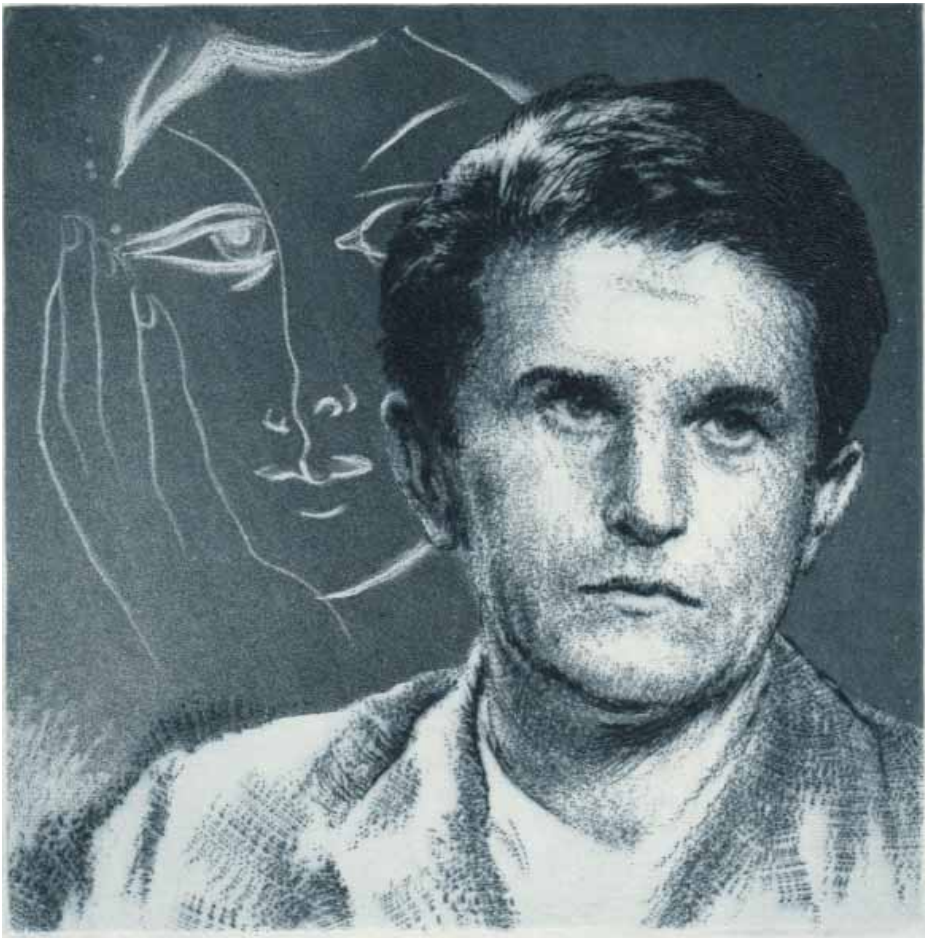

Petr Minka, Ota Janeček, C4+C5, 2017

Jiří Winter Neprakta, S1, 1994

Milan Kohout, L1, 1984

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

Na titulní straně:
Hana Čápová, Marie Antoinetta, C3, 2008.